בור א מיי׳ פ״א מהל׳ נחלות

ב מיי שם הלכה ג וסמג שם טוש"ע ח"מ

ל) ייל שהוא שם אמורא. ב) [לקמן קכה: ב"ק מב:],
ג) [לקמן קטו.], ד) [ועי מוס׳
שבת קנ ע"ל ד"ה וריב"ק ותום׳ בכורות נח ע"ח ד"ה חוץ ותום' פסחים קיב. ד"ה לוס],

מדבר. ומשמעות דורשין איכא בינייהו תנא דברייתא קמייתא פשיטא

ליה דקרא בתרא דהיינו ממטה

למטה אחר בסיבת הבעל מיירי

כדמפרש לקמיה מדכתיב ביה אחר

והלכך מוקי לקמא בסיבת הבן דתרי

קראי בסיבת הבעל למה לי וסבירא

ליה להאי תנא כדאמרינן בעלמא

ופסחים כד.) דכל היכא דאיכא למידרש

דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי ותנא בתרא לא סבירא ליה הך דרשא

דאחר דלקמן ומוקי מסברא לקרא

קמא בסיבת הבן דקריב ליה טפי

מבעל ומתוך כך אייתר ליה קרא

תניינא לסיבת הבעל. כן נראה בעיני

ועיקר: דכולי עלמא מיהם. אפילו

תנא דברייתא קמייתא סבירא ליה דהאי ממטה למטה אחר בסיבת הבעל

מיירי: מחי משמע. לתנח קמח קבעי

ליה דבשלמה לברייתה בתרייתה קרה

קמא סבירא ליה בסיבת הבן משום

דקרוב לאמו טפי מבעל אייתר

ממטה למטה אחר לסיבת הבעל ולאו

ממשמעותה מוקי ליה הכי אלה

מייתורא אלא לת"ק דאמר דהאי ממטה למטה אחר פשיטא ליה

דבסיבת הבעל מיירי ואיהו מגלי

אאידך קרא דבסיבת הבן מיירי ממאי

משמע ליה סיבת הבעל: אמר קרא

איש. דמשמע בעל כמו איש נעמי

(רות א) כלומר בסיבת הבעל קפיד

קרא. סיפא דהאי קרא דממטה למטה

אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות

בני ישראל כלומר הבעל בנחלתו

ידבק ולא בנחלת שבט אחר: מרוייהו

נמי חיש כתיב בהו. דכתיב בקרח

קמא ממטה אל מטה כי איש בנחלת

תורה אור השלם

ו ולא תסב נחלה ממשה למשה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל: במדבר לו ט 2 ולא תסב נחלה לבני 2 ולא תסב נחלה ישראל ממטה אל מטה כי אִישׁ בְּנַחַלֵּת מֵטֵה אֲבֹתִיו יִדְבָּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

יִן בְּקוּ בְּנֵי יִשְׁן אֵל: במדבר לו ז 3 וּשְׂגוּב הוֹלִיד אֶת יָאִיר

ניהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד: דברי הימים א ב כב דברי הימים א ב כב 4 ואלעזר בן אהרן מת היקברו אתו בגבעת פינחס בְּנוֹ אֲשֶׁר נְתַּן לוֹ בְּהַר אַפָּרִיִם: יהושע כד לג

הגהות הב"ח

(h) גמ' ומתה וירשה מלמוד לומר: (ב) תום' ד"ה כיון דבן יורש בראוי בנכסי:

מוסף רש"י

לבעל שאינו נוטל בראוי כבמוחזק. אין הצעל יורש את אשתו בראוי לבא לאחר מיתתה. כבמוחזה לה בידים

מוסף תוספות

א. דמסתבר שלא הוליד ממנה עד שעשה בי רב תרתי סרי ותרתי סרי שנין. תוס' נכורות נח. ב. דאמר בירושלמי שהיה קרח. שס.

סניא אידך לא ססוב נחלה ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכחוב מדבר אתה אומר בסיבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבן כשהוא אומר לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה הרי סיבת הכן אמור הא מה אני מקיים ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכחוב

תניא אידך יולא תסוב נחלה ממטה למטה

אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר אתה אומר

תרוייהן נמי ידבקו בתיב בהו. פעמים שלא היו בקיאין צפקוקים וכן מלינו בסוף שור שנגח את הפרה (ב"ק דף נה.) מפני מה לא נאמר בדברות הראשונות טוב כו' א"ל עד שאתה שואלני כו׳ שאיני יודע אם נאמר בהן טוב או לאו כלך אלל ר׳ תנחום כו׳

ומיהו הכא חימה דמדאהשי ליה תרוייהו חיש כתיב בהו משמע דידע פסוקים ולא היה לו לתרץ אמר קרא ידבקו כיון דתרוייהו נמי ידבקו כתיב ובקונטרס פי' יפה וקמא נמי ידע דתרוייהו איש כתיב בהו ואתא לשנויי הא דקא בעי מאי משמע דשפיר משתמעי תרוייהו דאיירי בסיבת הבעל מדכתב בהו איש אלא דמוקי תנא איש דקרא קמא לדרשא אחרינא וההוא דקאמר אמר קרא ידבקו לא משמע ליה מאיש מידי דדריש מידבקו וידבקו דקרא קמא דריש לדרשא אחרינא: וכובו בה משמיה דרבי יהושע בן קרחה. אומר ר״י דקרחה הוא רבי עקיבא שהיה קרח כדאיתא בפרק בתרא דבכורות (דף נח. ושם ד"ה חוץ) דקאמר בן עואי כל חכמי ישראל דומין לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה והיה לו בן ששמו יהושע כדאמרינן בשבועות (דף ו.) א"ל רבי יהושע בנו של רבי עקיבא לר"ע ואין נראה לרבינו תם דנהי דבן עואי הוא דקאמר ליה הכי בלשון בדיחותה חס ושלום שהיה להעלות לו שם על שום קרחות דגנאי הוא כמו עלה קרח (מלכים ב ב) ובפרק שואל (שבת דף קוב.) דאמר ליה ההוא גוואה לרבי יהושע מהכא לקרחינאה כמה הוי כו׳ שהיה מגנה אותו על שהיה קרח ועוד דאמרינן בפרק בתרא דמגילה (דף כח.) שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה במה הארכת ימים כו' א"ל רבי ברכני א"ל יהי רצון שתגיע לחלי שנותי ואי קרחה הוא ר׳ עקיבא הלא לא נשא בת כלבא שבוע עד שקבל עליו ללמוד ואז היה

כבר בן ארבעים שנה כדתניא (ספרי פ' הברכה) ארבעים שנה עסק בפרקמטיא וארבעים שנה למד וארבעים שנה לימד וכל ימיו ק"כ שנה ואפילו נולד ר' יהושע בנו מיד כשנשאה אכתי לא היה כי אם בן פ׳ כשנולד רבי דאמר בפרק בתרא דקידושין (דף עב:) עד שלא מת רבי עקיבא נולד רבינו הקדוש ופחות ממאה וארבעים לא היה ר' יהושע כשבירך את רבי דבפחות משבעים לא היה מברכו וכבר היה רבי בן ששים שנה ומה ברכה היא זו לברכו בעשר שנים ועוד דסברא שלא נולד עד שחזר ר' עקיבא מבי רב אחר כ"ד שנה א א"כ כשהיה ר' יהושע בן ק' וארבעים כבר היה רבי בן פ"ד שהוא יותר מחלי ימיו ועוד שפי' רבינו נסים במגלת סתרים שמלא בבראשית רבה דחוץ מן הקרח היה רבי אלעזר בן עזריה ב אלא אומר ר"ת דקרחה הוא שם אדם כמו קרחי: בתה בחיי מורישיה (ם וירשה יאיר. וא״ת דבן יורש בראוי נכסי אמו ובעל אינו יורש מנלן דבעל קודם לבן וי"ל כיון שהבעל אינו יורש מחמת קורבה אלא מחמת שאירות שהן חשובין כבשר אחד אם כן כמו שהוא קודם לשאר קרובים כך הוא קודם לבן דמאי לי האי ומאי לי האי:

בסיבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבן כשהוא אוִמר 2ולא תסוב נחלה לבני ישראל מממה אל ממה הרי הסיבת הבן אמור הא מה אני מקיים ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר דכולי עלמא מיהת מממה לממה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר מאי משמע ¢סימן אמר רבה בר רב שילא אמר קרא איש תרוייהו איש כתיב בהו אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא יידבקו תרוייהו ידבקו כתיב בהו אלא אמר רבא אמר קרא ידבקו מטות רב אשי אמר אמר קרא מממה לממה אחר ובן . לאו אחר הוא א"ר אבהו אמר ר' יוחנן אמר רבי ינאי אמר רבי ומטו בה משמיה דרבי יהושע בן קרחה מנין יּלבעל ״שאינו נומל בראוי כבמוחזק שנאמר יושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלש ערים בארץ הגלעד מניז ליאיר שלא היה לו לשגוב אלא מלמד שנשא שגוב אשה ומתה בחיי מורישיה ומתו מורישיה וירשה יאיר ואומר יואלעזר בן אהרן מת ויקברו וגו' מנין לפנחם שלא היה לו לאלעזר מלמד שנשא אלעזר אשה ומתה בחיי מורישיה ומתו מורישיה וירשה פנחם ומאי ואומר וכי תימא יאיר דהוה נסיב איתתא ומתה (6) וירתה תלמוד לומר ואלעזר בן אהרן מת וכי תימא דנפלה ליה בשדה חרמים אמר קרא בנו נחלה הראויה לו וירשה בנו: ובני אחות: סבתנא בני אחות ולא בנות אחות למאי

> מטה אבותיו ידבקו בני ישראל ואי איש משמע ליה סיבת הבעל תרוייהו נמי בסיבת הבעל ומיהו גם המתרץ היה יודע דבהאי קרא איש כתיב דזיל קרי בי רב הוא ואמאי דבעינן לעיל ממאי משמע דהאי קרא ממטה למטה אחר בסיבת הבעל מיירי אתא איהו למימר דשפיר משמע דבסיבת הבעל מיירי דהא כתיב ביה איש ותמה על עלמך למה גם הראשון אינו מדבר בסיבת הבעל כיון דכתיב ביה איש אלא מתוך שמיותר מוקי ליה בסיבת הבן וההוא איש דקרא קמא לדרשא בעלמא אתא וגם המקשה משיב תרוייהו נמי איש כתיב בהו ומה ראית שיהא אחרון דוקא וקמא לדרשא אדרבה קמא לגופיה לסיבת הבעל ובתרא לדרשה ואכתי מאי משמע דבתרא בסיבת הבעל: ידבקו. אין לשון דבק אלא בין איש לאשה כדכתיב ודבק בחשתו (ברחשית ב) דכיון דמפורש כל כך דכתיב ביה לשון דביקה ודאי בסיבת בעל מיירי ומהכא הוא דהוה פשיטא ליה לתנא ואע"ג דבקרא קמא נמי ידבקו כתיב חיתי לדרשא בעלמא: מטוח. משמע בעל דדביקת מטוח על ידי בעל הוא: סרוייהו נמי מטוח כתיב בהו לא גרס: רב אשי אמר. הכי משמע קרא לא תסוב נחלה ממטה האשה למטה אחר שיירשנה בעלה אם תנשא לו שהוא אחר לגבה

אבל אם נוסבת הנחלה על ידי בנה שיורשה אינו אחר ממש לגבה דיורש כרעיה דאמיה הוא: בראוי. כגון שמתה אשתו ואח"כ מת אביה דנחלה זו ראויה לה אילו היתה קיימת מנין שלא יירש אלא קרוביה מלד האב או בנה יירשנה שהבן יורש את זקנו כדכתיב [במדבר כז] ואם אין לו בת עיין עליה שבן הבת יורש אביה: ככמוחוק. ירושה שהיא מוחוקת כבר קודם מיתתה כגון שמת אביה ואחר כך מתה היא ומנין שלא יירש דסד"א כיון דבעל קודם לבנה לירשה וה"נ כשמתה ואחר כך נפלה לה ירושה יקדים האב לבנו דק"ו הוא כיון דבמקום בן הוא קודם ליטול במוחזק בראוי נמי הוא יורש ק"ו מבן שיורש בראוי: ויכשה יאיר. ולא שגוב אביו לפי שאין הבעל נוטל בראוי דאילו היה נוטל בראוי הוא היה יורשה ולא יאיר בנה שהאב קודם לבנו בירושת אשתו: **וירשה יאיר.** לאשתו: **נחלה** הראויה לו וירשה בנו. מאשר ניתן לו בהר אפרים [יהושע כד] קדייק דמשמע שבאו לדין אלעזר ופנחם על עסק ירושה זו לפי שהיתה ראויה לאלעזר ונתנה בבית דין לפנחס בנו לפי שאין הבעל נוטל בראוי. ורבינו חננאל פירש דדייקינן מדכתיב בהאי קרא בנו וכי אילו כתב בגבעת פנחס ולא אמר בנו הלא ידוע שפנחס בן אלעזר הוא ומפני מה כמב בנו ללמד כי זו הגבעה היתה ראויה לאלעזר וירשה פנחס בנו דבנו מיעוט משמע בנו ולא הוא מכלל שהיחה ראויה לאלעזר והלכך ליכא למימר דנפלה ליה משדה חרמים שחלק פנחס לא היה ראוי לאלעור כן כתוב בפירושי רבינו חננאל: ובני אחום. יורשין אחי אתן: סנא בני אחום ולא בנוס אחום. וכדמפרשינן לקמיה: וננאל: ובני אחום. יורשין אחי אמן: סנא בני אחום ולא בנוס אחוס. וכדמפרשינן לקמיה: את בניה כך אחות האם לנכח אחותה. האת למא אין יורשת את אחותה. האת למא אין יורשת את אחותה. האת למא אינה יורשת את אחותה. האת המים בני אחיות הכי בני אחיות נוחלין ממון אחי אמן משום דאשה יורשת אחיה ואין אחי האם יורש את בן אחותו דכשם שהאם אינה יורשת את בנה כך אין אחיה

מי רעו סעיף א:

רבינו גרשום וה"ג לה לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה בסיבת הבעל הכתוב מדבר אתה אומר בסיבת הבעל או אינו אלא בסיבת הבן כשהוא אומר לא תסוב ממטה למטה אחר הוי אומר רמירת הרעל הרי אומו בסיבון הבעל הכתוב מדבר. דילפינן סתום ממפורש וליכא למשמע מהכא כי אם בסיבת הבעל: דכולי עלמא מיהת. ביז תנא ז כולי עלמא מיזות. בין ותא קמא בין תנא בתרא: ממטה למטה אחר בסיבת הבעל הכתוב מדבר כו': אמר קרא איש. איש כתיב ביה דכתיב איש בנחלתו ידבקו וגו׳ ואיש היינו סיכת הכעל. ומקשינן תרוייהו נמי איש כתיב בהו דהכי נמי כתיב ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת אבותיו: ידבקו . כתיב. דמשמע כסיבת הבעל כתיבו משמע בסיבות הבעל דכתיב ודבק באשתו: אמר קרא ידבקו מטות. דמשמע הסיבת הבעל וכדאמר לעיל וכל בת יורשת נחלה ממטות וגו' ודביקת מטות על ידי בעל הוא: ובן על אדי בעל הוא: ובן לאו אחר הוא. דשייך בתר האם: מנין לבעל שאין יורש את אשתו מה שראוי לבוא לידה. כגון ירושת אביה אם איז לו בז ומתה אביה אם אין לו בן ומותה בחיי האב ואחר כך מת אביה שאינו יורש ירושה זו אלא מה שמוחזק בידיה בחייה הוא יורשה: ומתה בחיי מורישיה. היינו חמיו וחמותו של שגוב ואח״כ ואחר [היתה] מתה אשתו היה מוחזק בהן שגוב לפי שבאו לו מאשתו ועכשיו שבאו לו מאטונו וצכשר שמתה אשתו ואחר מתו הן להכי חוזרת הירושה לבן אשת שגוב והיינו יאיר בנו והכי נמי יתפרש אידך . דפנחס: מאי ואומר. הואיל ו שנווט: מאיר דאונון. הואיר רשמעינן מיאיר דאין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק אמאי איצטריך קרא דפנחס להכי אצטריך דכי תימא מעשה לא הוה כדאמרי׳ אלא הכי הוה שיאיר נשא אשה שהיו לה ל"ג ערים אשה שהיו לה ל ג פוים ומתה וירשה בעלה יאיר ומהכא ליכא למשמע דאין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק . ת"ש מפנחס וכי תימא פנחס נמי ירש את אשתו וא״כ תרי קראי לחד מלתא למה לי אלא ודאי פנחס ירש את אמו משום דאין . הבעל נוטל בראוי וכי תימא מפוחם לא שמטיוז דההיא מפנחס לא שמעינן דחהא גבעה משדה חרמים נפלה לו כדאמרי״ לעיל ת״ש מלישנא דקרא דכתיב אשר נתן לו להכי כתב אשר נתן לו דב״ד נטלוה מאלעזר ונתנוה לפנחס בנו משום דאין הבעל נוטל בראוי יאין הבעל נוטל בואר כבמוחזק כדאמרינן: **פים'** ובני אחיות נוטלין כל אחד ממון אחות אמו אם אין לה לא בן ולא בת. ולא מנחילין ממון לאחות אמן משום דבאין מכח אמן . דכשם דאמן יורשת אחותה בשאין לה בנים כך בניה בשאין לה בנים כך בניה יורשין ממון אחות אמן אם אין אמן קיימת בשעת מיתת אחותה אבל אם מתו בניה של זו אין אחיות אמן יורשות אותן הואיל דאיז האם עצמה יורשת